

SİGORTA EKSPERLİĞİNDE MUHASEBE UZMANLIK BİLGİSİNİN ÖNEMİ: PROMOSYON ÜRÜNLERDE ve KONSİNYE MALLARDA HIRSIZLIK SİGORTASINA İLİŞKİN UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Şule KIRKIK*

Erol DEMİR**

Mustafa KIRLI***

ÖZET

Sigortacılık sektörü, değişen sosyo-ekonomik şartlar ile beraber en dinamik ve en çok uzmanlık bilgisine ihtiyaç duyulan alanlardan biridir. Sigorta eksperliği mesleği sigortacılık alanının teknik gereksinimleri ve farklı sigortacılık branşlarının doğmasından ötürü giderek önem kazanmaktadır. Özellikle eksperler tarafından düzenlenecek olan ekspertiz raporlarının doğruluğu hem sigorta şirketleri hem de sigortalı kişi açısından ortaya çıkan riskin tazmin edilmesinde en önemli başvuru kaynağıdır. Bu nedenle ekspertiz raporlarının hazırlanması aşamasında sigorta eksperleri gerekli gördükleri yerde alanında uzman kişilerin bilgisinden belli bir ücret karşılığında yararlanabilmektedir. Çalışmada, sigorta eksperliği mesleğinde muhasebe meslek mensuplarının uzmanlık alanından nasıl yararlandığını promosyon ürünler ve konsinye mallara ilişkin örnekler verilerek açıklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta eksperliği, Muhasebe uzmanlık bilgisi, Promosyon, Konsinye, Hırsızlık sigortası

JEL Kodu: M40, M41, M 49

* Yrd. Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Ahmetli MYO, Bankacılık ve Finans Bölümü, sule.kirkik@cbu.edu.tr

** Dr. , dr..demirerol@gmail.com

*** Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Ahmetli MYO, Muhasebe ve Vergi Bölümü, mustafa.kirli@cbu.edu.tr

**THE IMPORTANCE OF ACCOUNTING PROFESSION
INFORMATION IN THE INSURANCE EXPERTISE : BASIS OF
PROMOTIONAL PRODUCTS AND CONSIGNMENT AT THEFT INSURANCE
APPLICATION EXAMPLES**

ABSTRACT

The insurance sector, along with the changing socio-economic conditions is one of the most dynamic and needs of the most specialized knowledge of relevant fields. Profession of insurance expert is becoming increasingly important due to the emergence of the insurance technical requirements and different insurance branches. The accuracy of the appraisal report, which will be held by experts and insurance companies in particular is the most important source of compensation for the risks that arise in terms of both the insured person. Therefore, expertise in the preparation phase of the insurance surveyors report can benefit in return for a fee from experts in the field of information where they deem necessary. In this study, insurance expert how to benefit from the expertise of professional accountants and professional promotional items are explained with examples of consignment goods.

Keywords: Insurance expert, Accounting expertise, Promotion, Consignment, Theft insurance

JEL Code: M40, M41, M 49

1. Giriş

Günümüzde küreselleşme ve teknolojik gelişmeler temelinde insan hayatı giderek karmaşık bir hal almakta, ihtiyaçların çeşitliliği de bununla beraber artarak daha da spesifik ihtiyaçlar ortaya çıkmaktadır. İhtiyaçların çeşitlenmesi ve spesifik hale gelmesi bireylerin sorumluluk alanlarını genişletmekte ve hayatın içinde oluşabilecek her türlü riske karşı gereken tedbirlerin alınmasını da zorunlu kılmaktadır. Ancak gelişen teknolojiler ve artan talep karşısında bireysel olarak tüm ihtiyaçların karşılanması mümkün değildir. Toplum halinde yaşamının getirdiği kolaylık, bu ihtiyaçların her birinin hatta bu ihtiyaçlarla beraber alınacak önlemlerin de ayrı uzmanlık alanları halinde bir mal veya hizmet olarak satın alınabilmesidir.

Sigorta sektörü, insan hayatının karmaşık yapısında kendisinin karşılayamayacağı riskleri karşılamak üzere faaliyette bulunmaktadır. Böylece insanın karmaşık hayat süreci içinde üstlenmesi gereken sorumlulukların da dağıtılması, bununla ilgili uzmanlık alanlarının oluşmasına ve her konuda uzman kişilere gereksinim duyulmasına yol açmıştır. Her alanda uzmana gereksinim duyulan modern hayat düzeninin bir parçası olan sigortacılık sektöründe eksperlik mesleği ortaya çıkmıştır. Ancak günümüz insanının hayatının karmaşık yapısı bir olayın içinde

kimi zaman birden fazla uzmanın görüşüne başvurulması zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir.

2. Türkiye’de Sigorta Ekspertizi

Günümüzde sigortacılık sektörü giderek gelişmekte ve bununla beraber daha spesifik sorunlar sektörde inceleme altına alınmaya başlanmıştır. Özellikle artan ve çeşitlenen ihtiyaçlarla beraber farklı sigorta ürünlerine olan talep de artmış ve sigortacı-sigortalı ile birlikte bunları tamamlayıcı nitelikte olan sigorta eksperleri gibi bir taraf ortaya çıkmıştır.

Sigorta sözleşmesinin düzenlenmesi sırasında veya sigorta konusunda önemli bir değişiklik sebebiyle ya da hasar anında durumun saptanması amacıyla, konuyla ilgili uzman kişiler tarafından inceleme yapma gerekliliği duyulduğunda, durumun tespiti amacıyla görevlendirilen kişiye *ekspertiz*, inceleme işlemine *ekspertiz raporu*, bu bilgilerin yazılı olarak saptandığı belgeye de *ekspertiz raporu* adı verilmektedir (Çuhacı, 2004: 270). Başka bir tanıma göre ise sigorta eksperleri, sigorta konusunda zarar ve ziyanları, bunların neden, nitelik ve miktarlarını belirleyen ve bu işleri meslek edinen kişidir (Seyitoğlu, 1992: 771).

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu 2. madde 1. fıkrası (m) bendinde sigorta eksperleri şöyle tanımlanmaktadır: “Sigorta konusu risklerin gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan kayıp ve hasarların miktarını, nedenlerini ve niteliklerini belirleyen ve mutabakatlı kıymet tespiti, ön ekspertiz ve hasar gözetimi gibi işleri mutlak meslek olarak yapan tarafsız ve bağımsız kişi”. Buradan da anlaşılacağı gibi sigorta eksperleri herhangi bir sigorta şirketi ya da sigorta acentesine tabi olarak çalışmaz, bağımsız çalışırlar.

Sigorta eksperlerinin görev, nitelik ve çalışma şekilleri gibi konular 22.06.2008 tarih ve 26914 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan yönetmelikle belirlenmiştir. Bu yönetmeliğin 15. maddesinin 1. bendine göre bir sigorta eksperinin asıl görevi “Sigorta edilen risklerin gerçekleşmesi sonucu ortaya çıkan kayıp veya hasarın neden ve niteliği ile miktarını bizzat inceleyip belirlemektir”. Aynı maddenin 2. bendinde ise şu ifadeye yer verilmektedir: “Ekspertizler, konusu sigorta olmak kaydıyla, sözleşme öncesinde mutabakatlı kıymet ve ön ekspertiz raporlarının hazırlanması; hasar öncesinde ise hasar riski konusunda gözetim faaliyetlerinde bulunabilir”.

Sigortacılık sektörünün karmaşık yapısı ve birbirinden çok farklı risklerin teminat altına alınması aşamasında eksperlerin de kendi içinde ayrımlara tabi tutulduğu görülmektedir.

Sigorta eksperleri uzmanlık alanına göre kendi içinde ikiye ayrılırlar (Duygulu, 2008: 106):

1. Riziko Eksperleri
2. Hasar Eksperleri

Riziko eksperleri, sigorta şirketinin sigorta sözleşmesinin oluşması aşamasında, sigortalının sigorta ettirmek istediği işlemlerle ilgili beyanlarını yerinde incelemek amacıyla çalıştırdığı kişilerdir. Hasar eksperleri ise, riziko gerçekleştiğinde, sigorta ettirilen menfaatin rizikonun gerçekleşmesinden hemen önceki ve sonraki değerini belirlemekle görevlidir (Duygulu, 2008: 106).

Sigorta eksperliği faaliyetlerinin adil ve dürüst olması, iş ahlakının sağlanması, meslek mensuplarının mesleğin gerektirdiği özen, disiplin ve dayanışma içinde çalışmasını sağlamak amacıyla, 5684 sayılı Kanun 26. maddesi 2. fıkra (a) bendine dayalı olarak, ülkemizde faaliyet gösteren bütün sigorta eksperlerine yönelik olarak “Sigorta Eksperliği Meslek Kuralları” hazırlanmıştır. Bu meslek kurallarının meslek ehliyeti ile ilgili bölümünde, “Eksper, mesleki ehliyet ve yetkili kılındığı branş ya da branşlar dışında ekspertiz yapmaz” ifadesine yer verilmektedir. Dolayısıyla sigorta eksperliği mesleğinde yetkili olunan branşlar vardır. Bu branşlar şunlardır (<http://www.segem.org.tr/ekspers.asp>, 15.02.2015) :

- Kara Araçları,
- Hava, Deniz ve Demiryolu Araçları,
- Emtia ve Kıymete İlişkin Nakliyat,
- Yangın, Doğal Afet, Kaza ve Hırsızlık,
- Mühendislik.

3. Sigorta Eksperliğinde Uzmanlık Hizmetinden Yararlanma: Mali Müşavirin Uzmanlık Bilgisine Başvurma

22.06.2008 tarih ve 26914 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Sigorta Eksperleri Yönetmeliği’nin 18. maddesinin 1. bendinde “Eksperler, ihtiyaç duyulması halinde, konusunda kendisini kanıtlamış uzmanlardan yararlanabilir. Bu durumda eksperler, uzmanlar işe başlamadan önce onların kimliği ile uzmanlık konularını, kendilerini görevlendiren tarafa yazılı olarak bildirir ve incelemelerinde uzmanları yanlarında bulundurur. Aksi halde, uzman vasfı ile tayin edilen bu kişilerin tespitleri geçerli

sayılmaz ve raporda yer almaz. Bu kişilere verilecek ücret ekspertiz ücretine dahil edilemez” ifadesine yer verilmektedir. Sigorta eksperleri incelemeleri sırasında konusunda uzman olan mali müşavirlerden de belli bir ücret karşılığında uzmanlık hizmetinden yararlanabilmektedirler. Dolayısıyla mali müşavirler, sigorta eksperliği mesleğine danışmanlık hizmeti verebilirler.

4. Hırsızlık Sigortası ve Hırsızlık Ekspertizi

Sigorta branşları genel olarak ikiye ayrılır: Hayat sigortaları ile mal ve sorumluluk sigortaları. Mal ve sorumluluk sigortaları ise; yangın, kaza, nakliye, sağlık, makine montaj, tarım şeklinde kendi içinde ana branşlara ayrılmıştır. Kaza branşı ülkemizde oto ve oto dışı olmak üzere ana başlıklar altında ayırma tabii tutulur. Kaza sigortasının oto ana başlığı altında üretim, karayolları trafik araçları ile ilgili zorunlu sorumluluk ve oto kasko sigortaları yer almaktadır. Oto dışı ana başlığı altında ise, hırsızlık, ferdi kaza, tekne, uçak ve cam kırılması sigortalarının yanı sıra çeşitli sorumluluk sigortaları da bu kapsamda ele alınmaktadır (Uralcan, 2011: 63, 71). Dolayısıyla, hırsızlık sigortası, mal ve sorumluluk sigortalarının kaza ana branşının oto dışı başlığı altında yer alan bir sigorta türüdür.

Hırsızlık Sigortasının Kapsamı: *Bu sigorta ile poliçede belirlenen sigortalı yerde hırsızlık veya hırsızlığa teşebbüsün;*

1. *Kırma, delme, yıkma, devirme ve zorlamayla girilerek,*
2. *Araç, gereç ve bedeni çeviklik sayesinde tırmanma veya aşma suretiyle girilerek,*
3. *Kaybolan, çalınan veya haksız yere elde edilen anahtarlar veya anahtar uydurarak veya başka aletler veya şifre yardımıyla kilit açma suretiyle girilerek,*
4. *Sigortalı yerlere gizlice girip saklanarak veya kapanarak,*
5. *Öldürme, yaralama, zor ve şiddet kullanma veya tehditle, yapılması halinde sigortalı kıymetlerde doğrudan meydana gelen maddi kayıp ve zararlar (Kaya v.d., 2010: 285) teminat altına alınmaktadır.*

Hırsızlık sigortası, “Kırma, delme, yıkma devirme ve zorlamayla, aşma, tırmanma, kilit açma suretiyle, gizlice girilerek veya saklanarak, zor ve şiddet kullanarak, tehditle evlerdeki eşyalarda, işyeri, ticarethane, ambar, depo veya imalathanelerdeki mallarda, eşyalarda ve demirbaşlarda hırsızlık veya hırsızlığa teşebbüs sonucu meydana gelen maddi kayıp ve

zararları teminat altına alan sigorta türüdür.” (<http://www.tsb.org.tr/hirsizlik-sigortasi-genel-sartlari.aspx?pageID=485>, 08.03.2015). Ancak uygulamada yaygın olarak yapılan, hırsızlık sigortası ile ilgili teminatların yangın sigortası başlığı altında yapılan paket poliçelerde teminat altına alınmasıdır. Paket poliçe, Hazine Müsteşarlığı'nın 27.08.2007 tarih, 2007/9 sayılı genelgesinde sigorta kapsamı dışındaki teminatlar şeklinde ifade edilmekte ve “Uygulamada kolaylık sağlamak amacıyla birbirinden bağımsız sözleşmelerin tek bir kağıt üzerinde sunulması ile ortaya çıkmıştır, bu tarz uygulamada birden fazla sözleşme yer alır ve her bir sözleşme ile farklı teminatlar verilir” şeklinde açıklanmaktadır. Burada kağıt şeklinde ifade edilen sigorta poliçesidir.

Türkiye’de sigorta şirketleri konutlar ve işyerleri için paket poliçeler düzenleyerek, çeşitli teminatları tek poliçeyle güvence altına almaktadırlar. Paket poliçeler ile yangın, yangın mali sorumluluk, yangının birçok ek teminatı ve hırsızlık, cam kırılması ve ferdi kaza teminatları birlikte verilmektedir (<http://www.tsb.org.tr/Default.aspx?pageID=722&srch=hirsizlik>, 12.03.2015).

Daha önce de değinildiği gibi sigorta sözleşmesinin düzenlenmesi sırasında veya sigorta konusunda önemli bir değişiklik sebebiyle ya da hasar anında durumun saptanması amacıyla sigorta eksperleri tarafından yapılan inceleme işlemine *ekspertiz* denir (Çuhacı, 2004:270). Hırsızlık sigortalarında hasarın tespitine ilişkin ekspertiz işlemine ise *hırsızlık ekspertizi* adı verilir. Hırsızlık ekspertizinde hırsızlık ihbarının alınmasından hemen sonra eksper olay yerine ulaşır. Hırsızın olay mahalline giriş şekli gibi fiziki şartların, olayın meydana geliş şeklinin hırsızlık sigortası genel şartları ve poliçe şartlarına uygun olup olmadığına karar verdikten sonra, çalınan malların detaylı listesini alır. Sigortalının beyanının doğruluğunun araştırılması sırasında da muhasebe kayıt ve belgeleri, stokların sayımı, malların piyasa fiyatı gibi konuları da ayrıntılı bir şekilde inceler (Segem, 2010: 181). Özellikle hırsızlık sigortalarında çalışan eksperlerin hasar tespiti aşamasında çok dikkatli ve detaylı inceleme yapması gerekir. Hırsızlık hasarları üzerine çalışan bir eksperin çok iyi gözlem yeteneği taşıması, bir muhasebeci gibi muhasebe kayıtlarına hâkim olması gerekir (Segem, 2010: 178). Ancak eksperlerin promosyon ürün ve konsinye malların hırsızlığı gibi spesifik durumlarda

muhasebe bilgileri yeterli olmayabilir ve sağlıklı bir ekspertiz raporu düzenleyebilmek için bu konuda uzman olan mali müşavirlere danışılması zorunlu olmaktadır.

5. Promosyon Ürünlerinde ve Konsinye Mallarda Hırsızlık Sigortası ve Bunların Çalınması Halinde Muhasebe Kayıtlarından Yararlanma: Örnek Uygulamalar

Sigorta eksperlerinin incelemekte en çok güclük çektiği konulardan biri de promosyon ürünlerin ve konsinye malların çalınması halinde hangi muhasebe kayıtlarının incelenmesi gerektiğine ilişkindir.

Promosyon, kelime anlamı itibariyle bir ürünün tanıtımını, satışını kısaca, pazar payını artırmak amacıyla bedelsiz olarak verilen üründür. Promosyon ürünler, firmaların iktisadi faaliyetini genişletme, emsal işletmelerle rekabet edebilme, üretim veya satışını yaptıkları mallara olan talebi koruma veya artırma amacıyla verilirler (<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/65MaliCozum/1565%20%C4%B0.%20HAKKI%20G%C3%9CNE%C5%9E.doc>, 08.03.2015).

Konsinye mallar, malların mülkiyeti işletmeye ait olmakla beraber satılmak üzere başka bir işletmeye gönderilmiş mallar olarak tanımlanır. Gönderilme ile malın mülkiyetinin değil, yalnızca zilyetliğinin devri söz konusu olmaktadır. Konsinye satışta mallar, gönderenin belirleyeceği fiyatlarla müşterilere satılmak üzere veya satılmadığı takdirde iade edilmek kaydıyla, gönderilenin zilyetliğine bırakılır. Emanet suretiyle yapılan bu şekildeki satışlara, *konsinyasyon suretiyle satış* denir. Malı gönderen tüccar veya işletmeye *konsinyatör* (consignor) ve malı satmak koşuluyla teslim alan tüccar veya işletmeye de *konsinyi* (consignee) denilmektedir. Konsinye işleminde malın konsinyeye gönderilmesi satış sözleşmesine dayanmadığından mala ilişkin mülkiyet devredilmemektedir. Bu bakımdan konsinye maldan satılmayan konsinyatörün stoklarında görünür (http://www.alomaliye.com/talha_apak_ana_konsinye.htm, 13.03.2015).

Satılmak üzere gönderilen malların mülkiyeti mallar satılıncaya kadar malı gönderen işletmeye ait olduğundan konsinye malların işletmenin aktifinde özel bir hesapta görülmesi gerekir. Konsinye malı satılmak üzere teslim alan işletmenin stoklarında da mülkiyeti kendisine ait olmayan mallar olacağından bu işletmenin de konsinye malları nazım hesaplarda göstermesi gerekecektir.

Konuya açıklık getirmesi amacıyla promosyon ürün ve konsinye malların çalınması ve eksperin devreye girmesi ile ilgili olarak aşağıda iki uygulama gerçekleştirilecektir:

5.1. Uygulama - I

Temiz Kimya A.Ş. deterjan üreten ve daha çok dış piyasaya satış yapan bir şirkettir. 400 gr'lık paketlerde bulaşık deterjanı üretilip iç pazara giriş yapmak istemektedir.

Pazarlama departmanının verdiği raporda yapılan çalışmalar sonucunda üretilen mamulün toplam birim maliyetinin 3,00 TL. olacağı ve toptan olarak iç piyasaya 3,50 TL.'ye verilmesi ve perakende satış noktalarında 4,20 TL'ye satılması öngörülmüştür.

Bunun için ABC Reklam Ltd. Şirketi ile anlaşılmış ve ilk parti mamulün ülkenin büyük şehirlerinde bulunan perakende satış noktalarında tanıtım amacı ile 5.000 adet olarak dağıtılması düşünülmüş ve ABC Reklam Ltd. Şirketine'ne gönderilmek üzere üretime başlanmıştır.

Üretim tamamlanması üzerine reklam firmasının geçici olarak tuttuğu İstanbul Maltepe ilçesinde bulunan depoya ürünlerin sevkiyatı yapılmıştır. Bunun için 02.02.2015 tarih 217 sayılı sevk irsaliyesi düzenlenmiştir.

Reklam firması geçici depoyu şirketin bütün mal risklerini sigortalattığı Akyol Sigorta A.Ş. sigorta şirketine sigortalatmıştır. Reklam çalışmalarının başladığı on beşinci günde depoda bulunan tüm mallar çalınmış ve bu durum sigorta şirketine bildirilmiştir. Bunun üzerine sigorta şirketi, hasar dosyaları tamamlanır tamamlanmaz eksper tayin etmiştir. Eksper, olayın poliçede belirtilen riziko mahallinde gerçekleştiğini tespit etmiş ve riziko mahallini gezerek, olayın oluş şeklini, tahmini ne kadar malın çalındığını, karakol zaptı, ifade tutanakları ve Temiz Kimya A.Ş.'nin IBAN no.su ile ilgili sevk irsaliyesi ve varsa faturaların giriş çıkış kayıtlarını inceleme altına almıştır. Şirketin muhasebe kayıtlarında hangi hesapların özellikle incelenmesi gerektiğine ilişkin bir mali müşavirden belli bir ücret karşılığında danışmanlık hizmeti almıştır.

Mali müşavir, eksper ile birlikte olay yerine giderek kayıt ve faturaları inceleme altına almış, Temiz Kimya A.Ş. ile reklam şirketinin stok giriş ve çıkış kayıtlarının aşağıdaki gibi olması gerektiğini belirtmiştir:

5.1.1. Temiz Kimya A.Ş.'nin Kayıtları:

5000 adetlik ürünün promosyon ürünleri stokuna alınması:

-----//-----

157 DİĞER STOKLAR 15.000

Promosyon Ürünleri

152 MAMULLER 15.000

(5000 adet x 3TL/br)

-----//-----

02.02.2015 tarih 217 sayılı sevk irsaliyesi ile stok çıkış kaydı:

-----//-----

760 PAZARLAMA, SATIŞ ve DAĞ. GİD. 15.000

157 DİĞER STOKLAR 15.000

157.01. Promosyon Ürünleri

-----//-----

Promosyon adı altında teslim edilen malların, ticari teamüllere uygun nitelikte ve miktarda olması ve ayrıca bir satışa konu olmayacak şekilde verilmesi, halinde katma değer vergisi hesaplanmayacaktır (<http://www.istanbulsmmmmodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=1&Yid=55>, 08.03.2015).

5.1.2. ABC Reklam Ltd. Şirketi' nin Kayıtları:

-----//-----

900. BORÇLU NAZIM HESAPLAR 15.000

900.01.Promosyon ürünleri

901.ALACAKLI NAZIM HESAPLAR 15.000

901.01.Promosyon Ürün Mal Sahipleri

Promosyon mamullerin teslim alınması

-----//-----

Promosyon ürünleri çalınmasa ve dağıtımını yapılabilsaydı, ABC Reklam Ltd. Şirketi'nin kaydı ise şu şekilde olacaktır:

-----//-----
901. ALACAKLI NAZIM HESAPLAR 15.000
901.01. Promosyon Ürün Mal Sahipleri

900. BORÇLU NAZIM HESAPLAR
15.000

900.02. Promosyon Ürünler

Promosyon mamuller ile ilgili sorumluluğun düşülmesi

-----//-----

Stokların sayımı yapılmış, muhasebe kayıtları ve belgelerinin incelemesi sonucu mali müşavir ekspere, konunun muhasebe kayıt ve belgelerini ilgilendiren kısmı ile ilgili bir rapor düzenleyerek ekspere vermiş, sigortalının beyanının doğru olduğu anlaşılmıştır.

Yangın, doğal afet, kaza ve hırsızlık branşlarında faaliyet gösteren sigorta eksperlerinin karşılaşacağı en önemli sorunlardan biri hırsızlık olaylarında gerçekleşecektir. Burada promosyon ürünün çalınması durumunda stok sayımın gerçekleştirilmesi ve ilgili nazım hesap bakiyelerinin reklam firmasında incelenmesi önerilmektedir.

Promosyon ürünü veren Temiz Kimya A.Ş. zaten gider kaydı yaparak stoktan tamamen çıkış gösterdiği için onun kayıtları bize çalınan mal ile ilgili gerekli bilgiyi tek başına vermez. Bu nedenle reklam firması kayıtlarını incelemek gerekir. Ancak reklam firması da ticari anlamda mal alıp satmak ya da üretim faaliyeti ile ilgilenmediği için, depoda yer alan mallar için stok kaydı açmayacak, bunu geçici hesaplar olan nazım hesaplarda izlemeyi uygun görecektir. Sonuç olarak sigortalı kişinin beyanının doğruluğu için hem deterjan firmasının hem de reklam şirketinin kayıtlarının incelenmesi gerekir.

Elbette sigorta eksperleri kayıtların doğruluğunu araştırmakla kalmayıp, çeşitli tarafların ifadeleri, karakol kayıt ve ifadelerini de göz önünde bulundurarak karar vermektedirler. Söz konusu olayda deterjan şirketi ile reklam şirketi kayıtları farklılık gösterebilir. Promosyon

ürünleri reklam şirketinde nazım (900'lü) hesaplarda mamulün maliyeti yerine, mamulün satış fiyatı üzerinden muhasebeleştirilebilir. Bu sebeple öncelikle sigortalının beyanının doğruluğunun anlaşılması için muhasebe kayıtlarının detaylı bir şekilde incelenmesi uygun olacaktır.

5.2. Uygulama - II

Güçlü Elektrikli Ev Aletleri Sanayi Üretim A.Ş., C satış mağazasına toplam birim maliyeti 50 TL. olan 120 adet saç kurutma makinesini satılmak üzere 05.02.2015 tarih ve 208 sayılı sevk irsaliyesi ile göndermiştir. Güçlü Elektrikli Ev Aletleri San. Üretim A.Ş., ile C satış mağazası arasında yapılan anlaşmaya göre kurutma makineleri satıldığında C satış mağazası birim başına 5 TL. komisyon tutarı, Güçlü Elektrikli Ev Aletleri Sanayi Üretim A.Ş. ise birim başına 60 TL. satış tutarı alacaktır.

C satış mağazası konsinye malları, işletmenin bütün mal risklerini sigortalatıldığı Alsa Sigorta A.Ş.' ne 06.02.2015 tarihinde düzenlenen sigorta sözleşmesi ile sigortalatmıştır. Malların 50 adedi 08.02.2015 tarih ve 178 no.lu fatura ile satılmış, kalan 70 adedi sigorta sözleşmesinin onuncu gününde satış mağazasından çalınmış ve yukarıda Uygulama-1'deki sigorta eksperlik süreci burada da gerçekleşmiştir. Hasar tespiti için sigorta eksperini tayin edilmiş ve sigorta eksperini de muhasebe kayıtlarının incelenmesi aşamasında mali müşavire başvurarak uzmanlık hizmeti almıştır.

Mali müşavir, Güçlü Elektrikli Ev Aletleri Sanayi Üretim A.Ş. ve C satış mağazasının stok giriş ve çıkış kayıtlarının aşağıdaki gibi olması gerektiğini belirtmiştir:

5.2.1. Konsinye Malları Gönderen Güçlü Elektrikli Ev Aletleri Sanayi Üretim A.Ş. (Konsinye)’nin Kayıtları:

Konsinye olarak mal gönderildiğinde yapılması gereken kayıt:

_____ / _____	
152 MAMULLER	6000
152.50.001 Konsinye Mallar(120 adet x 50 TL.)	
(Konsinyatör C Satış Mğz.)	
152	MAMULLER
6000	
<i>05.02.2015 tarih ve 208 sayılı sevk irsaliyesi ile gönderilen konsinye malların kaydı</i>	
_____ / _____	

Mamuller satıldığında yapılması gereken kayıt:

_____ / _____	
120 ALICILAR	3540
120.01.Yurtiçi Alıcılar	
120.01.200. C Satış Mğz.	
600	YURTIÇİ
3000	SATIŞLAR
(50 adet x 60 TL.)	
391 HESAPLANAN KDV	
540	

08.02.2015 tarih ve 178 no.lu fatura ile malların satışı

_____ / _____

Mamuller satıldığında stoktan düşülmesi için yapılması gereken kayıt:

620 SATILAN MAMULLER MALİYETİ 2500
(50 adet x 50 TL.)

152 MAMULLER
2500
152.50.001 Konsinye Mallar(50 adet x 50
TL.)
(Konsinyatör C Satış Mğz.)

Mamuller satıldığında konsinyatöre ödenecek komisyon tutarına ilişkin yapılması gereken kayıt:

760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞ. GİD. 250
(50 adet x 5 TL)
191 İNDİRİLECEK KDV 45

120 ALICILAR 295
120.01.Yurtiçi Alıcılar
120.01.200. C Satış Mğz.

C Satış Mağazası (Konsinyatör)'nin Kayıtları:

C satış mağazası konsinye mal teslim alındığında, sorumluluğunu gösteren nazım hesapları açıp aşağıdaki kaydı yapacaktır:

900 BORÇLU NAZIM HESAPLAR 7200

900.02. Konsinye Mallar

(120 adet x 60 TL.)

901 ALACAKLI NAZIM HESAPLAR

7200

901.02. Konsinye Mal Sahipleri

(120 adet x 60 TL.)

Konsinye malın teslim alınması

Konsinye mal satıldığında C satış mağazasının komisyon geliri ile ilgili yapması gereken kayıt:

120. ALICILAR 295

120.01. Yurtiçi Alıcılar

120.01.30. Güçlü Elektrikli Ev Aletleri San. Üretim A.Ş.

600. YURTIÇİ SATIŞLAR

250

600.20. Hizmet Satışları

600.20.30. Güçlü Elektrikli Ev Aletleri San. Üretim A.Ş.

(50 adet x 5 TL.)

391. HESAPLANAN KDV

45

Nazım hesapların satılan mallara ilişkin bölümünün kapatılması için yapılması gereken kayıt:

901. ALACAKLI NAZIM HESAPLAR

3000

901.02. Konsinye Mal Sahipleri

(50 adet x 60 TL.)

900. BORÇLU NAZIM HESAPLAR

3000

900.02. Konsinye Mallar

(50 adet x 60 TL.)

Konsinye malların satılan kısmıyla ilgili sorumluluğun düşülmesi

Mali müşavir kayıt ve belgeleri inceleyip, stok sayımı yaptıktan sonra sigortalının beyanının muhasebe kayıt ve belgeleri ile ilgili kısmının doğru olduğuna ilişkin bir rapor düzenleyerek sigorta eksperine vermiştir.

Bu uygulamada ise hırsızlık olaylarında, hem konsinye mal veren işletme, hem de konsinyatörün kayıtlarının incelenmesi gerekir. Konsinye mal veren işletmenin, 15 Stoklar Hesap grubunun altında, konsinye mallara ilişkin açmış olduğu hesapların bakiyeleri incelenmelidir. Konsinyatörün ise sorumluluğunu gösteren ilgili nazım hesaplarının bakiyelerinin incelenmesi yararlı olacaktır.

6. Sonuç

Sigorta eksperliği mesleği günümüzde giderek önem kazanmaktadır. Bu mesleğin kendine has özellikleri ve branşlara ayrılması, mesleğin kendi içinde de ayrı uzmanlık alanlarına gereksinim duyulduğunu göstermektedir. Hatta bunun yanı sıra eksperlerin hırsızlık, yangın gibi branşlarda sigortalının muhasebe kayıtlarının incelenerek verilecek kararları için konusunda uzman olan mali müşavirlerden belli bir ücret karşılığında danışmanlık hizmeti aldıkları görülmektedir. Her ne kadar, hırsızlık ekspertizi üzerine çalışan bir eksperin çok iyi gözlem yeteneği taşıması, bir muhasebeci gibi muhasebe kayıtlarına hakim olması gerekirse de, promosyon ürün ve konsinye malların çalınması gibi spesifik ve karmaşık durumlarda defter, kayıt ve belgelerin incelenmesi aşamasında mali müşavirin uzmanlık bilgisine başvurması yararlı

olacaktır. Bu da düzenlenecek ekspertiz raporunun gerçekçi ve sağlıklı olarak sonuçlandırılmasını sağlayacaktır.

Çalışmamızda gerçekleştirilen uygulamalar dışında promosyon malların farklı şekillerde verildiği ve muhasebeleştirildiği de görülebilir. Ayrıca benzer durumda fakat farklı muhasebe kaydı gerektiren eşantiyon ve numune mallar için de farklı kayıtların ve hesap bakiyelerinin incelenmesi gerekebilecektir. Bu durumda konuyu ayrıntılı ve sağlıklı analiz edebilmek için konusunda uzman olan mali müşavirlerin muhasebe bilgisine başvurulması sigorta eksperlerine yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

Acardağ, Aytaç (2009), “Promosyon ve Eşantiyon Ürünlerin Gelir ve Kurumlar Vergisi ile Katma Değer Vergisi Kanunları Karşısındaki Durumu”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 92, 195-204.

Bilen, Abdülkadir (2006), “Bedelsiz Teslimlerin Vergi Boyutu ve Muhasebe Kayıtları”, **Mali Çözüm Dergisi**, İSM MMO Yayın Organı, Sayı: 76, 69-76.

Çuhacı, Y.K. (2004), **Açıklamalı Sigorta ve Reasürans Terimleri Sözlüğü**, Milli Reasürans T.A.Ş., Ceyma Matbaacılık.

Duygulu, Ercan (2008), **Sigorta İşletmeciliği**, Ankara: Detay Yayıncılık.

İpçi, Mustafa (1994), **Tek Düzen Muhasebe Sistemine Göre Maliyet Muhasebesi**, Türmob Yayınları No: 12.

Özkan, Mehmet (1998), **Sigorta İşlemleri ve Muhasebesi**, İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.

SEGEM, Sigorta Ekspertleri 1. Ön Alım (2010), Yangın, Doğal Afet, Kaza ve Hırsızlık, **Branş Ders Notları**, Haziran. <http://www.segem.org.tr/ekspert.asp>

Seyitoğlu, Halil (1992), **Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük**, Ankara: Güzem Yayınları.

Sigortacılık (Yeni Mevzuat ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu İlaveli), Editör: Ferudun Kaya, 1. Baskı, 2010

Uralcan, Şebnem (2011), **Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi**, İstanbul: Beta Yayınları.

Yükçü, Süleyman ve Yükçü, Canan (2004), “Numune Mallar ve Muhasebe Kayıtları”, **Yaklaşım Dergisi**, Haziran, Sayı: 138, 40-44.

Kanun, Yönetmelik ve Genelge

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu

Sigorta Ekspertliği Yönetmeliği

Hazine Müsteşarlığı 27.08.2007 tarih, 2007/9 Sayılı Genelgesi

İnternet Kaynakları

<http://www.tsb.org.tr/hirsizlik-sigortasi-genel-sartlari.aspx?pageID=485>

http://www.alomaliye.com/talha_apak_ana_konsinye.htm

<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/65MaliCozum/1565%20%C4%B0.%20HAKKI%20G%C3%9CNE%C5%9E.doc>

DiğerSigorta Ekspertliği Meslek Etik Kuralları